

GEA, FLORA ET FAUNA

Butll. Inst. Cat. Hist. Nat., 77. 2012-2013

Aportació al coneixement florístic del Montseny

A contribution to the flora of Montseny

Rebut: 20.01.13

Acceptat: 15.02.13

En aquest treball reunim dades florístiques d'interès de l'àrea del Montseny. No cal destacar aquí l'interès biològic d'aquest massís, que ha cridat l'atenció dels botànics des del segle XVII (Bolòs, 1983). Malgrat l'elevada prospecció florística que té (Bolòs *et al.*, 1986; Font, 2013), avui encara s'obtenen noves aportacions per al seu catàleg (Panareda, 2005; Pié, 2010). Així doncs, donem a conèixer plantes que no hi havien estat anteriorment consignades i també aportem dades d'espècies considerades molt rares, que, a més, de vegades provenen de citacions antigues i poc concretes i, per tant, són poc útils de cara a la gestió. En aquest sentit, aportem amb detall la informació geogràfica i especifiquem en tots els casos la quadrícula UTM (ED50) el màxim de precisa. Completament les dades de cada tàxon amb una valoració del seu interès, en general amb comentaris de tipus fitogeogràfic i ecològic. Els plecs d'herbari referents a les citacions es troben a l'herbari BCN.

Allium vineale L.

Vallès Oriental, Tagamanent, collet de Sant Martí, DG4178622238, 970 m, fenassar frescal.

Planta ben representada a les terres marítimes del nord de Catalunya, però no havia estat consignada al massís del Montseny.

Anthriscus caucalis M. Bieb.

Osona, Viladrau, la Sala, DG4687132510, 740 m, herbassar ruderal, A. Pérez-Haase, E.

Batriu i A. Lluent, 28-IV-2009.

Planta ruderal que representa una novetat per al massís del Montseny. Al nord-est de Catalunya és una planta escassa, amb poblacions relativament properes tant a les Guillerries, a Vilanova de Sau (on l'hem recollectat recentment), com al pla de la Selva, a Maçanes i a Fogars de la Selva.

Avellinia michaelii (Savi) Parl.

Osona, Seva, les Batalles, DG3941630251, 725 m, pradells calcícoles dominats per pelaguers (*Stipa* sp.), A. Mercadé, 26-V-2008.

Aquesta petita gramínia anual és rara a Catalunya, on forma poblacions disperses. A prop del Montseny tan sols se'n coneixen les localitats del Moianès i del sector oriental de la plana de Vic (Casas *et al.*, 1996; Pérez-Haase *et al.*, 2011).

Avenula pubescens (Huds.) Dumort.

Vallès Oriental, Tagamanent, collet de Sant Martí, DG4178622238, 970 m, fenassar frescal, A. Mercadé, 21-V-2008.

Novetat per al massís del Montseny. La planta ja s'havia trobat a la comarca veïna del Moianès. Aquestes són algunes de les poques localitats extrapirinenques de l'espècie, tot i que reapareix a l'extrem meridional del territori català, al massís del Port.

Carex demissa Hornem.

Osona, Viladrau, al nord del coll de la Font, DG4802129086, 1.550 m, jonquera, A. Mercadé, 17-VII-2008.

Del grup *Carex flava*, al Montseny han estat consignats prèviament *C. lepidocarpa* Tausch i *C. viridula* Michx., mentre que *C. demissa* tan sols era conegut als territoris veïns de la Selva i de les Guillerries (Pérez-Haase *et al.*, 2008). Creiem que caldria revisar a fons aquest complicat grup d'espècies al Montseny.

Carex grioletti Roem.

Vallès Oriental, Sant Pere de Vilamajor, torrentera al sud de Cal Corraler, DG5129416373, 265 m, A. Mercadé, 10-X-2008.

Aquesta és la primera localitat a l'àrea del Montseny d'aquesta rara ciperàcia. N'hem trobat algunes desenes de peus associats al marge pertorbat d'un torrent, sobre substrats miocènics sorrencs. Es tracta d'una espècie amb una distribució catalana lligada a les baixes muntanyes orientals marítimes.

Carex liparocarpos L.

Osona, els Hostalets de Balenyà, plans de les Batalles, DG3941630251, 730 m, pradells secs calcícoles amb pelaguers (*Stipa* sp.), A. Mercadé, 26-V-2008.

Ciperàcia escassa a Catalunya, però relativament freqüent a la comarca d'Osona. Aquí en donem la primera localitat precisa per al Montseny, tot i que ja va ser citada vagament en aquesta àrea per Font i Quer (Bolòs *et al.*, 1986).

Carex tomentosa L.

Vallès Oriental, Aiguafreda, riera de Martinet, DG3805226696, 475 m, vorada de bosc, A. Mercadé, 5-V-2008.

Ciperàcia poc coneguda al territori català, amb citacions disperses pels Pirineus, però amb un nucli important als altiplans del Moianès i del Lluçanès. La població del Montseny, sobre materials carbonatats del Triàsic, forma una prolongació meridional d'aquestes poblacions auso-segàrriques.

Carex umbrosa Host. subsp. *umbrosa*

Vallès Oriental, Aiguafreda, torrent del Sot de Casanova de Vallforners, la Calma, DG4482123119, 1.235 m, mulladiu, A. Mercadé, 17-VII-2008.

Citat a la base oriental del massís per Gutiérrez & Sáez (1996), nosaltres aportem una nova localitat monsignàtica d'aquest tàxon, molt poc conegut al territori català.

Centunculus minimus L.

Vallès Oriental, Tagamanent, nord-oest del Cafè, DG4413525615, 1.175 m, pradell sobre sòl compacte, argilós, A. Mercadé, 29-VII-2008.

Es tracta d'una espècie efímera, lligada a pradells humits, bastant rara a Catalunya. Ha estat citada per al massís del Montseny tan sols entre Breda i Arbúcies (Gutiérrez & Sáez, 1996). La nova localitat (l'única dins el parc natural) és al pla de la Calma, un dels seus indrets amb més altitud.

Cirsium tuberosum (L.) All.

Osona, el Brull, c. de la casa de Collformic, DG4579127818, 1.165 m.

Tot i que és una espècie coneguda en força localitats de la veïna plana de Vic i dels cingles de Bertí, no s'havia localitzat al massís del Montseny. L'hem trobat en la vorada d'un bosc mixt d'alzines i roures.

Deschampsia media (Gouan) Roem. & Schult. subsp. *media*

Vallès Oriental, Tagamanent, nord-oest del Cafè, DG4413525615, 1.175 m, pradell sobre sòl compacte, argilós, A. Mercadé, 29-VII-2008.

Sembla que aquesta població és l'única que està situada estrictament dins l'àrea protegida, encara que el tàxon ja era conegut en una àrea propera, a Seva (Bolòs, 1959).

Elymus caninus (L.) L.

Vallès Oriental, Aiguafreda, riera de Martinet, DG3805226696, 475 m, vorada de bosc.

Sorpren la raresa d'aquesta espècie al Montseny, ja que és força comuna en tot el sector pirinenc i a l'àrea adjacent del Moianès. L'escassetat de materials carbonatats al massís podria explicar aquest fet.

Geranium sylvaticum L.

Viladrau, Osona, torrent del sot Mal,

DG4890729140, 1.575 m, herbassar megafòrbic d'una canal ombrívola.

Tan sols s'havia citat de manera concreta per al massís oriental del Montseny (les Agudes-turó de l'Home), i no a l'àrea del Matagalls.

Geum hispidum Fries

Vallès Oriental: Aiguafreda, torrent del Sot de Casanova de Vallforers, la Calma, DG4482123119, 1.235 m, mulladiu, A. Mercadé, 17-VII-2008; Tagamanent, la Calma, DG4482223122, 1.240 m, prat higròfil; Fogars de Montclús, Montllobar, DG5472224178, 1.450 m, pastura mesòfila de *Festuca commutata*; Osona: Viladrau, sota el Matagalls, coll Pregon, DG4951128535, 1.530 m, pastura mesòfila; Viladrau, sota el Matagalls Xic, DG4570830105, 1.240 m, falgar, A. Mercadé, 17-VII-2008.

Aquest *Geum* és una planta escassa a Catalunya, especialment al nord-est, on sembla restringida al Montseny i a les Guillerries. Nosaltres en detalllem cinc noves localitats, que s'afegeixen a la de Santa Fe, de Font (1916), i a la del collet de l'Estanyol, de Bolòs *et al.* (1995). La seva ecologia és més ben coneguda, i mostra preferència per comunitats pradenques mesòfiles o higròfiles.

Hesperis matronalis L. subsp. *matronalis*

Vallès Oriental, Cànoves, torrent de la Font de Vallfiguera, DG4375017974, 650 m, avellanosa aclarida, A. Mercadé, 5-VI-2008.

Espècie que ha estat considerada al·lòctona i que s'ha trobat naturalitzada en punts comptats de la geografia catalana, sobretot a l'extrem oriental dels Pirineus i a la rodalia. No es coneixia al massís del Montseny, on constitueix una població d'algunes desenes d'individus en un bosc de fonal pertorbat.

Hypericum hirsutum L.

Vallès Oriental, Figaró-Montmany, torrent

del Socau, DG4219, 570 m, avellanosa pertorbada.

Malgrat que en el mapa de distribució de l'espècie de Bolòs i Vigo (1990) s'inclou la totalitat del Montseny, no hem sabut trobar més localitats concretes de l'espècie al massís que la de l'extrem oriental (Bolòs, 1983).

Hypericum maculatum Crantz

Osona: Viladrau, al nord del coll de la Font, DG4802129086, 1.550 m, matollar de ginebró humit, A. Mercadé, 17-VII-2008; Viladrau, sot de les Cordes, DG4823830204, 1.385 m, herbassar humit, A. Mercadé, 18-IX-2008.

No es tenen localitats concretes d'aquest tàxon a l'àrea del Montseny, tot i que Nuet (2008) l'ha citat sense precisió al massís. Aquesta és la localitat més meridional de l'espècie al territori català i a la península Ibèrica (Bolòs & Vigo, 1990).

Hypochoeris maculata L.

Vallès Oriental, Fogars de Montclús, coll Sesbasses, DG5304825500, 1.650 m, matollar de ginebró.

Segons Bolòs (1983), aquest tàxon apareix només en ambients mediterranis (boscos clars, brolles...) de la base de la muntanya. Nosaltres l'hem vist a la part culminant, en una ecologia molt més típica per a aquesta planta bàsicament pirinenca, com els prats i matollars altimontans acidòfils.

Leontodon pyrenaicus Gouan

La Selva, Arbúcies, cim de les Agudes, DG5385726789, 1.695 m, roques ombrívols; Vallès Oriental, Montseny, de la collada de Segagudes al coll de Castellet, DG5377826903, 1.575 m, roquisser esquistós.

Citada d'antic per diferents autors (Llenas in Font i Quer, 1916; Vayreda, 1879) per al cim de les Agudes, nosaltres encara la hi hem trobat. Es manté com a planta rupícola dels esqueis i de les cingleres ombrívols.

***Milium effusum* L.**

Vallès Oriental, Tagamanent, sota el Sui, sot de la Noguereta, DG4471321725, 775 m, bosc caducifoli humit al marge del torrent.

Planta molt rara al nord-est de Catalunya, confinada als fondals i a les canals més fresques. Al Montseny ha estat citada en tres quadrats UTM diferents de 10 km de costat, però només en coneixem una citació precisa, la de Bolòs (1983), el qual la va trobar a una canal de les Agudes, a 1.600 m. Dins el Montseny, deu ser més rara als boscos de Tagamanent que no pas als sectors més alts (Matagalls i les Agudes) i les rieres que en neixen, per on l'espècie baixa fins a prop del Ter (Mercadé *et al.*, 2005).

***Phlomis herba-venti* L.**

Osona, el Brull, Can Rovira, DG4153629010, 830 m, fenassar al marge d'un camp.

Es tracta d'una lamiàcia relativament comuna a Catalunya, especialment a les terres interiors. No obstant això, no havia estat consignada prèviament al territori estudiat, on es desenvolupava en el seu hàbitat més típic.

***Polygonatum verticillatum* All.**

Osona: Viladrau, l'Avetelleda, DG4900629133, 1.480 m, replà de roca ombrívol; Viladrau, torrent del sot Mal, DG4881029144, 1.550 m, herbassar megafòrbic; Vallès Oriental, Montseny, serrat dels Pous, DG5288325791, 1.640 m, repeu ombrívol.

Aportem noves localitats concretes per a aquest tàxon de tipus boreal i alpí, que ateny el seu límit de distribució meridional al Montseny, dins dels Països Catalans, i que ja havia estat citat d'antic per Salvador (in Bolòs, 1983), més recentment per Cadevall (1933) i, darrerament, per Clavero (1994) i Gutiérrez & Sáez (1996).

***Potentilla micrantha* Ramond. ex DC.**

Osona, Seva, c. del torrent de la Font Save-

llà, a l'obaga del Serrat Mitjà, DG4508231524, 975 m, vorada de roureda de *Quercus petraea*, A. Mercadé, 15-II-2009.

Espècie ben coneguda a tota l'àrea pirinenca, que, per la serralada transversal, arriba a les Guillerries. La localitat del Montseny correspon a un avançament meridional en la distribució d'aquest tàxon i a una novetat per al catàleg d'aquest massís.

***Potentilla pyrenaica* Ramond. ex DC.**

Osona, Viladrau, coll Pregon, DG4948828524, 1533 m, pastura mesòfila, A. Mercadé, 9-IX-2008.

Citada per Costa (1877) a la mateixa localitat que nosaltres, no havia estat recollida per les síntesis corològiques més actuals (Font, 2013), o ho havia estat de manera dubtosa (Bolòs & Vigo, 1985).

Costa dóna la idea que es localitza a la part alta d'aquest sector del Montseny, de coll Pregon cap al Matagalls. Nosaltres només n'hem trobat escassos peus (una desena) a la reduïda extensió de l'actual prat mesòfil de coll Pregon. Atesa l'extensió força més gran de prats mesòfils en aquesta àrea en el passat, la planta probablement devia ser bastant més comuna que ara. Es tracta d'un dels elements boreoalpíns més interessants de la flora del Montseny.

***Ranunculus auricomus* L.**

Osona, Viladrau, c. la Sala, DG4658233015, 690 m, bosc mixt, A. Pérez-Haase, E. Batriu i A. Lluent, 28-IV-2009.

Nova localitat d'aquesta espècie eurosiberiana (Bolòs, 1951) per al Montseny, de la qual només es coneix una citació precisa en el *Sam-buco-Salicion* de coll Pregon, prop del Matagalls (Bolòs, 1979). La nova població tenia abundants individus, que creixien en un bosc mixt higròfil recentment aclarit (*Alliarion petiolatae*). Els individus recol·lectats semblen atribuïbles a la subespècie *carlittensis* (Senen) Molero, Pujadas & Romo.

Rosa villosa L.

Viladrau, Osona, sot de les Cordes, DG4822330252, 1.350 m, repeu prop del torrent, A. Mercadé, 18-IX-2008.

Només citada amb certesa al massís oriental del Montseny (les Agudes-turó de l'Home), n'aportem una localitat de l'àrea del Matagalls. Aquest roser ateny al massís el seu límit meridional de distribució a Catalunya.

Valerianella discoidea (L.) Loisel.

Vallès Oriental, Aiguafreda, c. Casanova, DG3866225370, 645 m, marge de camí, A. Mercadé, 29-V-2008.

No es tenia constància de la presència d'aquest teròfit al massís del Montseny. El sector del Tagamanent-Aiguafreda, de clima més sec i de substrats majoritàriament carbonatats, refugia aquesta i altres espècies d'òptim a les contrades seques meridionals o interiors.

Vicia lathyroides L.

Osona, el Brull, pla del Forn, DG4201330715, 850 m, pradell acidòfil, A. Mercadé, 31-V-2008.

Aquesta espècie no és escassa als pradells acidòfils del litoral i prelitoral. Aquí n'oferim la primera citació concreta per al Montseny i per a la plana de Vic, de clima amb una marcada tendència continental.

ARNAU MERCADÉ LÓPEZ* & AARON PÉREZ-HAASE*

* Universitat de Barcelona. Facultat de Biologia. Departament de Biologia Vegetal. Av. Diagonal, 643. 08028 Barcelona. A/e: arnaumerc77@hotmail.com

Bibliografia

BOLÒS, O. DE, 1951. El elemento fitogeográfico eurosiberiano en las sierras litorales catalanas. *Collectanea Botanica* 3(1): 1-42.

- BOLÒS, O. DE, 1959. *El paisatge vegetal de dues comarques naturals: la Selva i la Plana de Vic*. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.
- BOLÒS, O. DE, 1979. Le Sambuco-Salicion capreae en Catalogne. *Doc. Phytosoc.*, IV: 69-74. Lille.
- BOLÒS, O. DE, 1983. *La vegetació del Montseny*. Diputació de Barcelona. Barcelona.
- BOLÒS, O. DE & VIGO J., (1984, 1990, 1995, 2001). *Flora dels Països Catalans*, vol. 1-4. Barcino. Barcelona.
- BOLÒS, O. DE, NUET J. & PANAREDA J. M., 1986. *Flora vascular del Montseny*. In: *El patrimoni biològic del Montseny*. Diputació de Barcelona.
- CADEVALL, J., 1933. *Flora de Catalunya*. Volum V. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- CASAS, C. & NINOT, J. M., 1996. Estudi fitocenològic de les pastures de la Plana de Vic. II: comunitats terofítiques (Thero-Brachypodietea) i síntesi. *Bulletí de la Institució Catalana d'Història Natural*. 63: 27-50.
- CLAVERO, J. M., 1994. Resum de l'estudi corològic de les plantes de les ZNRQ del parc natural del Montseny. *La Sijja del Llop*, 6: 10-11.
- FONT I QUER, P., 1916. La secció botànica del Museu de Ciències Naturals. Anuari 1916. Junta de Ciències Naturals. Ajuntament de Barcelona.
- FONT, X., (01-2013). *Mòdul Flora i Vegetació. Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya*. Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona. <http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>
- GUTIÉRREZ, C. & SÁEZ, L., 1996. Aportacions al coneixement de la flora vascular del Montseny. *Folia Botanica Miscellanea*. 10: 67-75.
- MERCADÉ, A.; PÉREZ-HAASE, A.; Batriu, E. & BLANCO, J. M., 2005. Aportació al coneixement florístic de les Guílleries i del Collsacabra (Catalunya oriental). *Bulletí de la Institució Catalana d'Història Natural*. 73: 5-19.
- NUET BADIA, J. 2008. *Plantes alpines dels Pirineus*. Colh. Cavall Bernat, 59. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.
- PANAREDA, J. M. & NUET, J., 2005. Novetats florístiques del Montseny des del 1986. *VI Trobada d'Estudiosos del Montseny* 63-66. Diputació de Barcelona.
- PÉREZ-HAASE, A.; Batriu, E. & MERCADÉ, A., 2008. Aportació al coneixement florístic de les Guílleries i del Collsacabra (Catalunya Oriental), II. *Acta Botanica Barcinonensia* 51: 49-58.
- PÉREZ-HAASE, A.; BLANCO-MORENO, J. M.; Batriu, E. & MERCADÉ, A., 2011. *Aportació al coneixement florístic de l'Espai Natural de les Guílleries-Savassona: Sant Sadurní d'Osormort*. Espai Natural de les Guílleries-Savassona. Document intern. Diputació de Barcelona.
- PIÉ, G.; VILLAR, LL. & SÁNCHEZ, S., 2010. Estudis corològics de plantes vasculares al Montseny. *VII Monografies del Montseny* 115-118. Diputació de Barcelona.
- VAYREDA Y VILA, E., 1879. Plantas notables por su utilidad o rareza que crecen espontáneamente en Cataluña, ó sea apuntes para la flora catalana. *Anales de la Sociedad Española de Historia Natural*. 8: 345-462.